

Ammatin ja sosioekonomisen aseman menetelmäseloste työssäkäyntitilastossa

Työssäkäyntitilaston ammattitiedon vuosittaista tuottamista työllisille ohjaa kansainvälisen työjärjestön ILO:n laatima hierarkkinen luokitusjärjestelmä International Standard Classification of Occupations, lyh. ISCO.

Ammattitiedoista johdetut sosioekonomista asemaa kuvaavat tiedot perustuvat vuoden 1989 sosioekonomisen aseman luokitukseen, joka pohjautuu pitkälti YK:n Euroopan järjestö (ECE) vuoden 1990 väestölaskentoja varten tekemiin suosituksiin.

ISCO -luokitus muuttui viimeksi vuonna 2010. Tällöin työssäkäyntitilastossa otettiin käyttöön Ammattiluokitus 2010 (AML 2010) standardi, joka on yhtenevä kansainvälisen ISCO-08 luokituksen kanssa aina 4-numerotasolle asti. Tätä aiemmin vuosina 1995, 2000, 2004-2009 työssäkäyntitilastossa oli ollut käytössä ISCO88:iin pohjautuva Ammattiluokitus 2001 standardi.¹ Molemmissa ISCO-luokituksissa kansalliset olot on huomioitu lisäämällä standardiin 5-numerotason ammattiryhmiä.

Sosioekonominen aseman luokitus 1989 on ollut käytössä vuodesta 1995 asti pois lukien kuitenkin vuodet 1996-1999.²

Luokitukset ja niiden kuvaukset:

- [Ammattiluokitus 2001](#)
- [Ammattiluokitus 2010](#)
- [Sosioekonominen asema 1989](#)

Tilastovuodet 2006-2019

Työssäkäyntitilastossa tiedot ammatista tuotetaan 18-74 -vuotiaalle palkansaajille ja yrittäjille. Tiedot sosioekonomisesta asemasta sen sijaan muodostetaan koko väestölle tilastovuoden viimeiselle päivälle Suomessa vakinaisesti asuville henkilöille. Koska luokiteltu ammattitieto on yksi keskeinen sosioekonomisen aseman päättelyssä käytetyistä muuttujista, muutokset ammattiluokitusstandardeissa heijastuvat myös sosioekonomisen aseman tietoihin. Myös muutokset toimiala- ja koulutusluokitusstandardeissa vaikuttavat ammatti ja sosioekonomisen aseman tietoihin.

Tilastossa käytetyt luokitukset samoin kuin luokitusten väliset avaimet löytyvät Tilastokeskuksen luokitus- ja metatietopalvelujen kotisivuilta osoitteesta: <https://www.stat.fi/fi/luokitukset/> sekä painetuista luokituskäsikirjoista [doria.fi](#) -palvelusta.

Ammattitieto perustuu tulorekisteristä, Tilastokeskuksen palkkatilastosta, yritystiedonkeruista sekä muista rekistereistä saatuihin ammattinimikkeisiin ja -koodeihin. Palkkatilastosta ja tulorekisteristä tiedot saadaan osin valmiiksi luokiteltuna. Tulorekisteri on vuodesta 2019 alkaen tilaston pääasiallinen lähde ja se korvannut aiemmat työsuhteisiin perustuvat kuntien, valtion, kirkon ja yksityisen sektorin työsuhderekisterit.

¹ Aiempia ammattitietoja on tuotettu pohjautuen Ammattiluokitus 1980 väestölaskentavuosille 1970, 1975, 1980, 1985, 1990, 1993 ja 1995.

² Tätä aiemmin vuosina 1975, 1980, 1985, 1990, 1993 ja 1995 sosioekonomisen aseman tietoja löytyy pohjautuen Sosioekonominen asema 1983:n luokitukseen.

Aineistot, joissa ammattinimike (=tehtävänimike) on henkilölle saatavissa, luokitellaan Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston Ammattirekisterisovelluksella. Ammattikoodi muodostetaan henkilölle pääasiassa ammattinimikkeen, toimialatiedon ja koulutuksen perusteella.

Ammattinimikkeisiin perustuvaa luokiteltua tietoa käytetään ensisijaisesti, ennen mahdollisia rinnakkaisia valmiskoodeja kuten tulorekisterin TK10-koodia tai palkkatilaston kääntöavaimiin perustuvaa koodia.

Ammattirekisterisovelluksessa ammatteihin liittyviä hakusanoja (sanakirja) ja hakusanoihin liittyviä ehtoja on noin 28 400. Ehdot voivat liittyä ammattinimikkeen lisäksi yrityksen tai toimipaikan toimialaan, koulutukseen, tuloihin, sektoriin tai ammattiasemaan (yrittäjä vai palkansaaaja). Sanakirja täydentyy koodaustyön ohessa uusilla hakusanoilla. Se on yhdenmukainen [Ammattihakemiston](#) kanssa.

Tiedot sosioekonomisesta asemasta perustuvat tietoihin henkilön pääasiallisesta toiminnasta, ammatista, ammattiasemasta (palkansaaaja/yrittäjä) sekä toimialasta. Sosioekonomisen aseman tietojen pohjana on vuodesta 2010 lähtien käytetty Ammattiluokitus 2010:tä. Henkilöt on luokiteltu oman toimintansa perusteella lukuun ottamatta 0-15 -vuotiaita ja ryhmää "muut työvoimaan kuulumattomat" (lähinnä omaa kotitaloutta hoitavat), jotka ovat saaneet asuntokunnan viitehenkilön sosioekonomisen aseman.

Opiskelijoiden sosioekonominen asema määräytyy vuoden lopun toiminnan perusteella. Yli 18-vuotiaat opiskelijat, joilla on vuoden lopussa voimassa oleva työsuhde, katsotaan kuuluvan työlliseen työvoimaan ja sitä kautta heidät määritellään ammattinsa perusteella sosioekonomiseen aseman eri luokkiin. Alle 18-vuotiaat työssä käyvät opiskelijat luokitellaan sitä vastoin opiskelijoiksi (lukuun ottamatta alle 16-vuotiaita, jotka luokitellaan aina asuntokunnan viitehenkilön mukaan). Sosioekonomisen aseman luokat työssäkäyntitilastossa ks. Liite 1.

Ammattitiedon ensisijaisia aineistoja ovat tulorekisteri, työnantajajärjestöjen aineistot sekä yritystiedonkeruut. Palkkatilaston yksityisen sektorin aineistoista (työnantajajärjestöjen tiedonkeruut, oma tiedonkeruu) puuttuvat mm. yrittäjät, yritysten ylin johto, alle viisi henkeä työllistävät yritykset sekä yritykset, joiden päätoimialana ovat maa-, metsä- ja kalatalous. Näitä puutteita pyritään paikkaamaan työssäkäyntitilaston omalla ammattitiedonkeruulla, joka lähetetään järjestäytymättömille yrityksille vuosittain.

Taulukossa 1 on esitelty vuoden 2019 ammattitietojen lähdeaineistot. Lähteet voivat sisältää päällekkäistä ja osin myös ristiriitaista tietoa. Keskeistä järjestelmässä on se, että rekistereiden tunnusjärjestelmät mahdollistavat eri tietojen yhdistelemisen. Yksittäisiltä yrityksiltä saaduissa ammattitiedoissa voi olla eri vuosina suuriakin eroja, vaikka henkilöiden ammatit eivät olisikaan muuttuneet. Tämän vuoksi aineisto todennäköisesti yliarvio yksilötasolla henkilöiden ammatillista liikkuvuutta.

Taulukko 1. Ammattitietojen lähteet vuonna 2019, %

1. Rekisteriaineistot	72,9
1.1 Tulorekisteri ³	51,8
1.2 Palkkatilaston aineistot ⁴	19,7
1.3 Muut rekisterit	1,4
2. Tilastokeskuksen ammattitiedonkeruu	2,8
3. Palkka.fi	0,7
4. Toissijaiset aineistot	4,4
4.1 Työnhakijarekisteri (työministeriö)	2,3
4.2 Muuttaneet ⁵	1,8
4.3 Muut toissijaiset rekisterit	0,3
5. Päättelyt	15,5
5.1 Nimikkeettömät ⁶	6,8
5.2 Yrittäjät (toimiala, yrityksen koko)	8,7
6. Tuntemattomat	3,6
Yhteensä	100

Tilaston laatu on riippuvainen lähdeaineistojen laadusta, mutta myös siitä, kuinka ne priorisoidaan. Osalle henkilöistä löytyy useita ammattinimikkeitä, jolloin on tärkeää saada ammattitieto yhdistettyä vuoden viimeisen viikon pääasialliseen työsuhteeseen. Ammattitieto ja työsuhdetieto pyritään ensisijaisesti ottamaan samasta rekisteristä, mutta aina näin ei pystytä tekemään. Tällöin henkilön ammatti ja työssäkäyntitilastossa valittu päätyösuhde toimialoineen voivat kuvata eri työsuhdetta. Tämä on hyvä muistaa, kun samaan taulukkoon yhdistetään henkilön ammatti ja työpaikan toimialatietoja.

Työsuhteisiin perustuvista rekisteriaineistoista sekä ammattitiedusteluista saadaan noin 75 prosenttia ammattitiedoista. Noin 7 prosentille palkansaajista ammatti pyritään päättelemään työpaikan toimialan, henkilön koulutuksen, aiempien ammattitietojen sekä esimerkiksi tulojen perusteella (kun tietoa ammatista esim. ammattinimikettä ei ole saatavissa). Yrittäjille ammattitiedot päätellään yrityksen toimialan mukaan. Ne yrittäjät, joiden yrityksen koko on yritysrekisterin mukaan yli 5 henkilötyövuotta, luokitellaan toimialan mukaisesti johtaja-ammatteihin. Ammattitieto jää joidenkin työllisten osalta joskus myös luokitushierarkian

³ TK10 -koodin osuus noin 4 prosenttia tulorekisteristä saaduista tiedoista. Tulorekisteritiedot on luokiteltu pääosin samoin kuin muutkin aineistot työssäkäyntitilaston sovelluksella.

⁴ Palkkatilaston aineistoista ammatti- tai virkanimikkeet on luokiteltu työssäkäyntitilastossa. Muuten on käytetty palkkatilaston valmiskoodeja (osuus oli noin 13 % kaikista ammattikoodin saaneista vuonna 2019).

⁵ Väestörekisterikeskuksen ammattitieto, jos on muuttanut (muuttoilmoitusten ammattitieto).

⁶ Ammatti on päätelty ilman ammattinimiketietoa muista tiedoista kuten työpaikan toimiala, koulutus, palkka ja ikä

karkeammille tasoille. Ammattitieto jää noin 4 prosentille työllisistä kokonaan tuntemattomaksi.

Liitteet

Liite 1 Sosioekonomisen aseman luokat työssäkäyntitilastossa

Sosioekonominen asema (Taso 1)	Sosioekonominen asema (Taso 2)
1 Yrittäjät	10 Maa- ja metsätalousyrittäjät
	20 Yrittäjät, ei maa- ja metsätalous
3 Ylemmät toimihenkilöt	31 Johtotehtävissä toimivat ylemmät toimihenkilöt
	32 Suunnittelu- ja tutkimustehtävissä toimivat ylemmät toimihenkilöt
	33 Opetustehtävissä toimivat ylemmät toimihenkilöt
	34 Muut ylemmät toimihenkilöt
4 Alemmat toimihenkilöt	41 Työnjohtotehtävissä toimivat alemmat toimihenkilöt
	42 Itsenäistä toimistotyötä tekevät alemmat toimihenkilöt
	43 Epäitsenäistä toimistotyötä tekevät alemmat toimihenkilöt
	44 Muut alemmat toimihenkilöt
5 Työntekijät	51 Maa- ja metsätaloustyöntekijät
	52 Teollisuustyöntekijät
	53 Muut tuotantotyöntekijät
	54 Jakelu- ja palvelutyöntekijät
6 Opiskelijat	60 Opiskelijat
7 Eläkeläiset	70 Eläkeläiset
8 Muut	81 Työttömät
	82 Muut (varus- ja siviilipalvelusmiehet)
X Tuntematon	XX Tuntematon